

Biskop Bernt Eidsvig.

‘Kjenner ikke igjen Fader vår’

Stig-Øyvind Blystad
stighb@vl.no

22 310 399

GUDSTJENESTE-REFORMEN

Det er tre år siden gudstjenestereformen i Den norske kirke ble iverksatt.

Reformen består av nye liturgier og ny salmebok, gir større lokal valgfrihet og legger opp til mer involvering av lekfolk i gudstjenesten.

Reformen ble initiert av Ungdommens kirkemøte i 2003 igangsatt av Kirkerådet i 2004 etter plenumsamtale på Kirkemøtet.

Lokalt særpreg i gudstjenesten skaper usikkerhet blant kirkegjengere. – Et problem når folk ikke engang kjenner igjen Fader vår, sier forsker.

– Det har vært vanskelig å vite hva vi skulle satse på i vår menighet. Nå er det ulik liturgi i alle menighetene i prostiet, sier organist Inger Tjeldsen i Båtsfjord.

– Det blir veldig ulike gudstjenester rundt om i landet fordi alternativene er så mange. Folk som beveger seg mellom flere kirker og gudstjenester kan oppleve det som vanskelig å vite hvordan man skal opptre fra kirke til kirke, sier Pål Ketil Botvar, forsker ved Kifo, som nylig byttet navn fra «Stiftelsen Kirkeforskning» til «Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning».

– En gudstjenestereform er alltid krevende. Det vet vi av tidligere erfaring, sier Paul Erik Wirgenes, avdelingsdirektør for menighetsutvikling i Kirkerådet.

Krevende. Det er tre år siden gudstjenestereformen i Den norske kirke ble iverksatt. Den innebærer at hver menighet utarbeider sitt eget sett med bestemmelser om hvordan gudstjenesten skal feires. Reformen gir større lokal valgfrihet og legger opp til mer involvering av lekfolk i gudstjenesten. Det betyr at frivillige medarbeidere i større grad skal inviteres til å lese tekst, dele ut nattverd eller medvirke på andre måter.

En rapport som ble lagt fram i går, tar for seg virkningene av reformen og hvordan den er blitt mottatt. I intervjuer som er gjort med ansatte og frivillige medarbeidere i 16 menigheter fra fire forskjellige bispedøm-

mer, kommer det fram at mange synes gudstjenestereformen har vært krevende.

Gjenkjennelse. Rapporten viser at av reformens tre kjernebegreper er det «involvering» som oppleves som mest «inspirerende». De øvrige to kjernebegrepene er «fleksibilitet» og «stedegengjøring», og det er det sistnevnte som de fleste synes har vært vanskeligst å få tak på.

Fleire av informantene uttrykker uro over at ønsket om lokalt særpreg bidrar til at liturgien blir ulik fra sted til sted, og at gudstjenesten dermed blir ugjenkjennelig.

– Gjenkjennelse er veldig viktig i kirkelig sammenheng, og mange opplever det som et problem når de ikke engang kan kjenne igjen Fader vår. Mange er redde for at gjenkjennelse og fast struktur taper på bekostning av fleksibilitet og lokale særtrekk. Det blir mest problematisk for dem som er sjelden i kirken, sier Pål Ketil Botvar.

– Vi prøvde å finne ut av det i lag med de andre menighetene i prostiet, men fikk ikke til noe særlig samarbeid, sier organist Inger Tjeldsen i Båtsfjord.

– **Ikke nok balansert.** – Dette dilemmaet har reformen slåss med hele tiden, sier Paul Erik Wirgenes i Kirkerådet.

Han forklarer at den internasjonale utviklingen innen liturgi vektlegger stedegengjøring og fleksibilitet.

– Noen har opplevd reformen krevende fordi den gir så mange valgmuligheter. Andre opplevde gudstjenestereformen som

innstramming av en praksis de hadde utviklet over tid. Rapporten sier at den balansen mellom fasthet og fleksibilitet som vi søkte, ennå ikke er god nok.

– *Hva skal dere gjøre for å skape god balanse?*

– Denne rapporten er en del av vårt arbeid i forbindelse med en revisjon av reformen som vil skje på Kirkemøtet i 2017 eller 2018.

– *Hva vil du svare organist Inger Tjeldsen, som sier at det er ulik*

«Ulik liturgi er det ikke. Alle variasjonene er bygd over den samme gudstjenesterytmen. Hovedtrekkene skal være gjenkjennelige fra menighet til menighet»

Paul Erik Wirgenes

liturgi i alle menighetene i hennes område, Paul Erik Wirgenes?

– Ulik liturgi er det ikke. Alle variasjonene er bygd over den samme gudstjenesterytmen. Hovedtrekkene skal være gjenkjennelige fra menighet til menighet.

– **Kritisk gjennomgang.** Rapporten viser at det nye, musikalske materialet har vært særlig krevende å forholde seg til. Det uttrykkes også frustrasjon over reformens tidsrammer og ressursbruk. En klokke som ble intervjuet formulerte det slik: «Det er meningsløst å bruke

mye ressurser på å forandre så lite i den store sammenhengen.»

Presten i den samme menigheten synes reformen bærer preg av å være designet av kirkebyråkrater i Oslo. Han mener reformen er dårlig tilpasset små menigheter som bare har gudstjeneste én gang i måneden.

– *Hva vil du svare disse, Wirgenes?*

– Når det gjelder den liturgiske musikken har Kirkerådet anbefalt å videreføre 1977-musikken (den gamle gudstjenestereformens, red.anm.) til vanlig og samtidig prøve ut de ulike alternativene i sammenhenger hvor det passer.

– *Rapporten viser at det i stor grad er de ressurssterke menighetene som «vinner» og klarer å implementere den nye reformen. Forsto dere at det ville bli utfallet?*

– Begrepet «ressurssterke menigheter» er vanskelig. Det finnes en rekke små menigheter med få ansatte, menigheter som er ressurssterke i den betydning at de evner å prøve ut nye ting og engasjere frivillige. Samtidig finnes det store menigheter som har mye ressurser, men som i liten grad evner dette.

– *«Den norske kirkes menigheter viser tegn til reformtrettethet etter å ha fått seg forelagt en rekke forslag til endringer i søndagens bønnemesse,» skriver de som står bak rapporten. Hvordan skal dere nå skape entusiasme?*

– Vi skal lære av hva som har fungert godt i en del menigheter og så skal vi selvsagt ha en kritisk gjennomgang av de tingene rapporten peker på, sier Wirgenes.

Må rydde i medlemsregisteret

Fylkesmannen i Oslo og Akershus pålegger Oslo katolske bispedømme å slette personer som står i medlemsregisteret uten å ha meldt seg inn.

Den katolske kirke i Norge har registrert innvandrere fra katolske land som medlemmer, uten å spørre. Tusenvis av personer kan være ulovlig innmeldt, skrev Dagbladet i starten av november. Siden 2010 har tallet på registrerte medlemmer økt fra 66.000 til vel 120.000. Mange av disse kan være medlemmer uten å være klar over det.

– **Naturlig oppfølging.** Etter en gjennomgang av saken har Fylkesmannen i Oslo og Akershus pålagt Oslo katolske bispedømme å rette opp sitt medlemsregister. Dette må gjøres ved at personer som åpenbart ikke har meldt seg inn i trossamfunnet, slettes fra registeret. Vedtaket gjelder nyregistrerte i tids-

«Jeg ser vedtaket som en naturlig oppfølging av den redegjørelse jeg har gitt Fylkesmannen»

Bernt Eidsvig, biskop

perioden 2010 til 2014, melder trossamfunnet i en pressemelding.

– Jeg ser vedtaket som en naturlig oppfølging av den redegjørelse jeg har gitt Fylkesmannen og den påfølgende dialog, sier biskop Bernt Eidsvig.

Vil intensivere. Han sier de vil legge Fylkesmannens vedtak til grunn for det videre arbeidet med å kvalitetssikre medlemsregisteret.

– Vi vil også intensivere dette arbeidet gjennom å kontakte alle som er registrert i denne perioden, med mindre vi har entydig dokumentasjon på at de har meldt seg inn, sier han. ©NTB

Lokale variasjoner i gudstjenesten har skapt frustrasjon blant kirkegjengere. – Dette dilemmaet har reformen slåss med hele tiden, sier Paul Erik Wirgenes i Kirkerådet. Bildet er fra vigslingen av Olav Øygard til ny biskop i Nord-Hålogaland i Tromsø domkirke nylig. Foto: Bård Bøe

GUDSTJENESTEREFORMEN

Selvsagt er det vanskelig å kombinere lokalt særpreg med at alle skal kjenne seg igjen i gudstjenesten samme hvilken kirke de er i.

Fikk i pose, men ikke i sekk

«Flere av informantene uttrykker bekymring for at reformens vektlegging av lokale særtrekk på bekostning av liturgisk gjenkjennelse.» Slik oppsummeres den heftigste debatten om gudstjenestereformen i Den norske kirke i en ny rapport.

Det var Ungdommens kirke-møte som i 2003 initierte det som utviklet seg til ny gudstjenesteordning med salmebok og det hele. Kirkemøtet diskuterte ungdomsutspillet samme høst, med Finn Wagle – daværende Nidaros-biskop og leder for gudstjenestenevnda – som innleder og inspirator:

«Vi ser for oss en høymesseordning som er mindre regelstyrt enn dagens ordning. Det betyr: Større rom for og større vekt på skapende gudstjenestearbeid lokalt. Større vekt på veiledende gudstjenesterubriker. Men samtidig med faste elementer som gjør gudstjenesten gjenkjennelig», sa han.

Gode intensjoner. Dette er fine ord som det sikkert var enkelt å nikke bifallende til og mobilisere entusiasme rundt. Samti-

KOMMENTAR
Trygve W. Jordheim

dig må de fleste delegatene ha sett at kirken bega seg ut på en vei der forskjellige gode intensjoner kunne komme i konflikt med hverandre. Kirkemøtet satset imidlertid på å få i både pose og sekk.

Det gikk ikke så mange ukene etter at gudstjenestereformen var innført, før de første signalene begynte å nå vår redaksjon: Folk kjente seg ikke igjen i kirken fra gang til gang. Det var umulig å følge med når de var på besøk i andre menigheter. Musikken var ny og vanskelig. Nattverden dukket opp når de minst ventet det. Dåpen var unnagjort før gudstjenesten var kommet ordentlig i gang.

Ta konsekvensene. Gudstjenestereformen handler først og fremst om fleksibilitet. Den åpner for involvering, variasjon og lokal tilpassing. Som Finn Wagle sa: Mindre regelstyring – større rom for «skapende gudstjenestearbeid lokalt». I dette ligger det et ønske om at flere får bidra i gudstjenesten, at flere får vise hva de kan, at flere skal oppleve kirken som sitt rom.

Å si nei til fleksibilitet er ikke i tråd med tidens idealer. Ingen har lyst til å være fastgrodd og satt. Derfor er det lett å heie på variasjon og lokale løsninger på ren autopilot. Da glemmer man gjerne at å si ja til dette også kan bety at man sier nei gjenkjennelse og trygghet.

Det er et valg man er nødt til å ta og som man må være forberedt på å ta konsekvensene av. Prinsippet om at man ikke kan få i pose og sekk gjelder også i kirken.

Trygve W. Jordheim
tro@kirke-redaktør
trygve.jordheim@vl.no

TEMAREISER

REISER TIL BIBELENS LAND

- 14/2 **RUNDREISE** Sigmund Nakkim, Øystein Sjølle
- 16/2 **ISRAEL OG JORDAN** Magne Rydland
- 24/2 **RUNDREISE MED FRIDAGER I EILAT** Harald Sundsbø
- 27/2 **MED FOKUS PÅ FOLKET OG LANDET**
Marit og Per Bergene Holm
- 6/3 **ISRAELSTUR MED JERUSALEM MARATON**
Terje Fauske
- 6/3 **RUNDREISE BLANT BIBELENS FOLK**
Anna og Gunnstein Nes, Ariel Frøyland
- 8/3 **VINTERFERIE I ISRAEL** Kari Rønholt Hansen
- 11/3 **RUNDREISE** John Foldøy, Sveinung Foldøy
- 26/4 **EN LITT ANNERLEDES RUNDREISE**, bl.a. flere vandrestræk utenom allfarvei. Dag Johansen

16. – 27. MARS DIREKTEFLY TIL ISRAEL FØR PÅSKE

- BIBELFERIE I BIBELENS LAND**
Eilat ved Rødehavet. Alfihild og Steinar Harila, Hanne Risvold. Med fra Norge i dag blir Anita Apelthun Sæle og Finn Jarle Sæle.
- SPENNENDE VÅRTUR** Unni og Gordon Tobiassen
- RUNDTUR** med bosteder Tel Aviv, Tiberias, Dødehavet og Jerusalem. Turid og Kjell Dahlene
- FRA NORD TIL SØR** Helge Krosli, Agnar Spanne

- 20/3 **KVINNER I NETTVERK** Elin Linde Fagerbakke, Mette Vestberg Sørensen

27. MARS - 6. APRIL DIREKTEFLY TIL ISRAEL, PÅSKEGRUPPER

- I ABRAHAMS OG JESU FOTSPOR**
I samarbeid m. bladet Evangelisten. Kurt Urhaug, Sigmund Måge
- PÅSKETUR MED KNOTTEN OG MORKEN FAMILIETURKONSEPT**
- RUNDTUR I SAMARBEID MED DEN NORSKE ISRAELSMISJON** Håvard Kleppe, Tom Børge Frøvik
- RUNDTUR MED JUDEA OG SAMARIA**
Tore Thaulow Christiansen

- 8/4 **VÅRT LANDS REISEKLUBB, ISRAEL, DE PALESTINSKE OMRÅDER OG JORDAN**
Helge Simonnes, John Edv. Olsen
- 18/4 **BLI MED VARDÅSEN MENIGHET TIL ISRAEL OG PALESTINA** Dag Håland
- 24/4 **ISRAEL. VÅRTUR I SAMARBEID MED MIFF**
For kunnskap og hygge. Mette Follestad, Hallgrim Berg
- 25/4 **RUNDREISE** Thorbjørn Torp
- 20/6 **SOMMERTUR MED KNOTTEN OG MORKENS FAMILIETURKONSEPT**
- 25/6 **SOMMERFERIE I ISRAEL** Opplev Bibelens land og folk. Bente Irene og Charles Hansen, Ariel Frøyland

ØVRIGE DESTINASJONER

- 15/1 **ETIOPIA, PILEGRIMSREISE**
Barbro R. og Tore Thomassen, John Gunnar Raen
- 7/3 **SPANIA. BIBELCAMPING I MALAGA** Misjon Sarepta, Jan-Tore Olsen, Hans Bergane
- 26/3 **NEPAL, NATUR, KULTUR OG MENNESKER**
Anne Marie og Asbjørn Voreland
- 23/4 **VÅRT LANDS REISEKLUBB. TYSKLAND, FOTBALL OG FILOSOFI** Rune Bratseth, Henrik Syse
- 22/5 **HELLAS I Paulus' Fotspor.** Per Larsen
- 27/5 **HELLAS I Paulus' Fotspor.** John Edv. Olsen
- 3/6 **TYRKIA** Med øynene til Paulus og Johannes. Monica Nilsen, Thorbjørn Thomsen

KATALOGEN FINNER DU PÅ
FOKUSREISER.NO

SABRA FOKUSREISER

Tlf 38 12 56 60 post@fokusreiser.no

